TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2013 m. spalio 3 d.*

„Direktyva 1999/44/EB — Vartotojų teisės, kai prekė turi trūkumų — Nedidelis trūkumas — Galimybės nutraukti sutartį nebuvimas — Nacionalinio teismo kompetencija“

Byloje C-32/12

dėl *Juzgado de Primera Instancia nº 2 de Badajoz* (Ispanija) 2012 m. sausio 13 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2012 m. sausio 23 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Soledad Duarte Hueros

prieš

Autociba SA,

Automóviles Citroën España SA

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas A. Tizzano (pranešėjas), teisėjai M. Berger ir A. Borg Barthet, E. Levits ir J.-J. Kasel,

generalinė advokatė J. Kokott,

posėdžio sekretorė M. Ferreira, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2013 m. sausio 24 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— S. Duarte Hueros, atstovaujamos *abogado* J. Menaya Nieto-Aliseda,

— *Autociba SA*, atstovaujamos *abogados* M. Ramiro Gutiérrez ir L. T. Corchero Romero,

— Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos S. Centeno Huerta,

— Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos F. Wannek,

— Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos G. de Bergues ir S. Menez,

— Vengrijos vyriausybės, atstovaujamos Z. Fehér bei K. Szíjjártó ir Z. Biró-Tóth,

* Proceso kalba: ispanų.

— Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos M. Szpunar ir B. Majczyna,

— Europos Komisijos, atstovaujamos J. Baquero Cruz ir M. van Beek,

susipažinęs su 2013 m. vasario 28 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 1999 m. gegužės 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 1999/44/EB dėl vartojimo prekių pardavimo ir susijusių garantijų tam tikrų aspektų (OL L 171, p. 12; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 4 t., p. 223) išaiškinimu.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant S. Duarte Hueros ir *Autociba SA* (toliau – *Autociba*) bei *Automóviles Citroën España SA* ginčą dėl prašymo nutraukti automobilio pirkimo-pardavimo sutartį, nes jis neatitinka šios sutarties.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3 Direktyvos 1999/44 1 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„kadangi [EB 153 straipsnio 1 ir 3 dalyse] numatyta, kad priemonėmis, kurių Bendrija imasi pagal [EB 95] straipsnį, ji turėtų prisidėti prie aukšto lygio vartotojų apsaugos sukūrimo“.

4 Tos pačios direktyvos 1 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Šios direktyvos tikslas – suderinti valstybių narių įstatymus ir kitus teisės aktus dėl vartojimo prekių pardavimo ir su tuo susijusių garantijų tam tikrų aspektų, siekiant užtikrinti vieningą [vienodą] minimalų vartotojų apsaugos vidaus rinkoje lygį“ (pataisytas vertimas).

5 Šios direktyvos 2 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Pardavėjas privalo pateikti vartotojui prekes, kurios atitinka pardavimo sutartį.“

6 Direktyvos 1999/44 3 straipsnis „Vartotojo teisės“ suformuluotas taip:

„1. Pardavėjas yra atsakingas vartotojui už bet kokį neatitikimą, esantį prekių pateikimo metu.

2. Esant neatitikimui, vartotojas turi teisę į nemokamą prekių atitikimo sutarčiai užtikrinimą jas pataisant ar pakeičiant pagal šio straipsnio 3 dalį, arba teisę į atitinkamą kainos sumažinimą arba su tomis prekėmis susijusios sutarties nutraukimą pagal šio straipsnio 5 ir 6 dalis.

3. Vartotojas pirmiausia gali reikalauti, kad pardavėjas nemokamai pataisytų arba pakeistų prekes, nebent tai yra neįmanoma ar neproporcinga.

<…>

5. Vartotojas gali reikalauti atitinkamai sumažinti kainą arba nutraukti sutartį, jeigu:

— vartotojas neturi teisės nei į prekių pataisymą, nei į jų pakeitimą, arba

— pardavėjas per protingą laiką neįgyvendino teisės gynimo priemonės, arba

— pardavėjas neįgyvendino teisės gynimo priemonės nesukeldamas didelių nepatogumų vartotojui.

6. Vartotojas neturi teisės nutraukti sutarties, jeigu neatitikimas yra nedidelis.“

7 Šios direktyvos 8 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„Kad užtikrintų aukštesnio lygio vartotojų apsaugą, valstybės narės šios direktyvos taikymo srityje gali priimti ar palikti galioti griežtesnes nuostatas, neprieštaraujančias [EB].“

8 Pagal tos pačios direktyvos 11 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą:

„Valstybės narės priima įstatymus ir kitus teisės aktus, kurie <…> įgyvendina šią direktyvą.“

Ispanijos teisė

9 Nacionalinis įstatymas, kuriuo į Ispanijos teisę perkelta Direktyva 1999/44, galiojęs tada, kai klostėsi pagrindinės bylos faktinės aplinkybės, buvo 2003 m. liepos 10 d. Įstatymas Nr. 23/2003 dėl su vartojimo prekių pardavimu susijusių garantijų (*Ley 23/2003 de Garantías en la Venta de Bienes de Consumo*, BOE, Nr. 165, 2003 m. liepos 11 d., p. 27160, toliau – Įstatymas 23/2003).

10 Pagal Įstatymo 23/2003 4 straipsnio pirmą pastraipą:

„Pardavėjas yra atsakingas vartotojui už bet kokį neatitikimą, egzistuojantį prekių pateikimo metu. Šiame įstatyme nurodyta tvarka vartotojui suteikiama teisė reikalauti, kad prekė būtų pataisyta arba pakeista, būtų sumažinta jos kaina arba nutraukta sutartis.“

11 Šio įstatymo 5 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Jei prekė neatitinka sutarties, vartotojas turi teisę reikalauti prekę pataisyti arba pakeisti, nebent tai yra neįmanoma arba neproporcinga. Nuo to momento, kai vartotojas praneša pirkėjui apie pasirinktą variantą, jis tampa privalomas abiem šalims. Šis vartotojo sprendimas neturi poveikio paskesniam straipsniui, jei prekę pataisius ar pakeitus kita ji vis tiek neatitinka sutarties.“

12 To paties įstatymo 7 straipsnis suformuluotas taip:

„Vartotojas gali reikalauti sumažinti kainą arba nutraukti sutartį, jei neturi teisės reikalauti pataisyti ar pakeisti prekės arba jei prekė nėra pataisyta ar pakeista per protingą terminą ir nesukeliant pernelyg daug nepatogumų vartotojui. Tačiau sutarties nutraukti negalima, jei trūkumas yra nedidelis.“

13 Civilinio proceso kodekso (*Ley de Enjuiciamiento Civil*) 216 straipsnyje nustatyta:

„Civilinių bylų teismai sprendžia bylas remdamiesi šalių nurodytais faktais, pateiktais įrodymais ir reikalavimais, išskyrus konkrečius atvejus, kai įstatyme nurodyta kitaip.“

14 Civilinio proceso kodekso 218 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Teismo sprendimai turi būti aiškūs ir tikslūs, atitikti šalių prašymus ir kitus reikalavimus, pateiktus vykstant procesui. Juose išdėstoma tai, ką šalys prašė pripažinti, atmetami arba patenkinami atsakovo reikalavimai ir išsprendžiami visi klausimai, dėl kurių šalys ginčijosi.

Teismas negali nukrypti nuo ieškinio dalyko ir atsižvelgti į kitokias faktines ar teisines aplinkybes, negu siekė šalys; jis turi priimti sprendimą remdamasis byloje taikytinomis teisės normomis, net jei bylos šalys jų tiksliai necitavo ir jomis nesirėmė.“

15 Civilinio proceso kodekso 400 straipsnyje nustatyta:

„1. Kai ieškinio reikalavimai gali būti grindžiami įvairiomis faktinėmis aplinkybėmis arba įvairiais teisės pagrindais, tie, kurie yra žinomi, turi būti nurodyti ieškinyje arba gali būti nurodyti pareiškiant ieškinį, tačiau jų negalima pateikti vėlesnėje byloje.

<…>

2. Pagal šio straipsnio 1 dalies nuostatas, paisant *res judicata* principo, byloje nurodytos faktinės aplinkybės ir teisiniai pagrindai laikomi tapačiais nagrinėtiems ankstesnėje byloje, jeigu jais buvo galima remtis toje ankstesnėje byloje.“

16 Civilinio proceso kodekso 412 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Ieškinyje, atsiliepime į ieškinį ar priešpriešiniame prašyme nurodyto bylos dalyko šalys vėliau nebegali keisti.“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

17 2004 m. liepos mėn. S. Duarte Hueros nusipirko iš *Autociba* automobilį nuleidžiamu stogu. Pirkėja sumokėjo už automobilį 14 320 eurų ir tų pačių metų rugpjūčio mėn. *Autociba* jį jai pristatė.

18 Kadangi lyjant per stogą vanduo patekdavo į automobilio vidų, S. Duarte Hueros jį atvarė į *Autociba*. Automobilį bandyta taisyti daug kartų, tačiau to padaryti nepavyko, todėl S. Duarte Hueros paprašė pakeisti jį kitu.

19 *Autociba* atsisakius pakeisti automobilį, S. Duarte Hueros kreipėsi į *Juzgado de Primera Instancia nº 2 de Badajoz* ir prašė nutraukti pirkimo-pardavimo sutartį bei priteisti iš *Autociba* ir *Citroën España SA*, nes pastaroji yra automobilio gamintoja, solidariai grąžinti už jį sumokėtą sumą.

20 Tačiau *Juzgado de Primera Instancia nº 2 de Badajoz* pažymi, kad trūkumas, dėl kurio ginčijamasi, yra nedidelis, todėl pagal Direktyvos 1999/44 3 straipsnio 6 dalį pirkimo-pardavimo sutarties nutraukti negalima.

21 Tokiomis aplinkybėmis, nors S. Duarte Hueros turi teisę reikalauti sumažinti kainą, kaip numatyta šios direktyvos 3 straipsnio 5 dalyje, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pripažįsta, kad tai neįmanoma pagal nacionalinės procesinės teisės normas, visų pirma pagal Civilinio proceso kodekso 218 straipsnio 1 dalį, kurioje įtvirtintas šalių reikalavimų ir teismo sprendimų kongruencijos (atitikties) principas, nes vartotoja nepateikė tokio reikalavimo nei kaip pagrindinio, nei kaip papildomo.

22 Be to, kadangi S. Duarte Hueros galėjo, nors ir papildomai, reikalauti sumažinti kainą per procesą pagrindinėje byloje, vėlesnėje byloje pareikštas ieškinys bus nepriimtinas, nes pagal Ispanijos teisę *res judicata* principas taikomas visiems reikalavimams, kuriuos buvo galima pateikti ankstesnėje byloje.

23 Tokiomis aplinkybėmis, abejodamas dėl Ispanijos teisės suderinamumo su Direktyvoje 1999/44 įtvirtintais principais, *Juzgado de Primera Instancia n 2 de Badajoz* nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Jei vartotojas, kurio reikalavimas užtikrinti prekės atitiktį neįvykdytas, nes daiktas nesutaisytas, nepaisant kartotinių prašymų, teisme reikalauja tik nutraukti sutartį, o to padaryti negalima, nes prekės trūkumas nedidelis, ar teismas gali jam *ex officio* priteisti atitinkamą kainos sumažinimą?“

Dėl prejudicinio klausimo

24 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš principo nori sužinoti, ar Direktyva 1999/44 draudžiamos valstybės narės teisės normos, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, pagal kurias tuo atveju, kai vartotojas, turintis teisę reikalauti atitinkamai sumažinti pirkimo-pardavimo sutartyje nurodytą prekės kainą, teisme reikalauja tik nutraukti sutartį, o to padaryti negalima, nes prekės trūkumas nedidelis, bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas negali *ex officio* sumažinti kainos, nors minėtas vartotojas negali nei patikslinti pirminio reikalavimo, nei pareikšti naujo ieškinio tuo klausimu.

25 Šiuo atžvilgiu primintina, kad Direktyvos 1999/44 tikslas, kaip matyti iš jos 1 konstatuojamosios dalies, yra užtikrinti aukštą vartotojų apsaugos lygį (2008 m. balandžio 17 d. Sprendimo *Quelle*, C-404/06, Rink. p. I-2685, 36 punktas).

26 Be to, Direktyvos 1999/44 2 straipsnio 1 dalyje numatyta pardavėjo pareiga pateikti vartotojui prekes, kurios atitinka pirkimo-pardavimo sutartį.

27 Todėl pagal minėtos direktyvos 3 straipsnio 1 dalį pardavėjas yra atsakingas vartotojui už bet kokį prekių pateikimo momentu esantį neatitikimą (žr. minėto Sprendimo *Quelle* 26 punktą ir 2011 m. birželio 16 d. Sprendimo *Gebr. Weber ir Putz*, C-65/09 ir C-87/09, Rink. p. I-5257, 43 punktą).

28 Šio 3 straipsnio 2 dalyje išvardytos teisės, kuriomis vartotojas gali remtis prieš pardavėją, jei pateikta prekė neatitinka reikalavimų. Pagal šio straipsnio 3 dalį pirmiausia vartotojas gali reikalauti užtikrinti, kad prekė atitiktų sutartį. Jei prekės atitiktis negali būti užtikrinta, pagal to paties straipsnio 5 dalį jis gali reikalauti sumažinti kainą arba nutraukti sutartį (žr. minėtų sprendimų *Quelle* 27 punktą bei *Gebr. Weber ir Putz* 44 punktą). Tačiau, kaip matyti iš 3 straipsnio 6 dalies, vartotojas neturi teisės reikalauti nutraukti sutartį, jei prekės trūkumas nedidelis; tokiu atveju jis gali tik reikalauti atitinkamai sumažinti tos prekės kainą.

29 Tokiomis aplinkybėmis, kaip nurodė generalinė advokatė išvados 41 punkte, pažymėtina, kad minėtame 3 straipsnyje nėra nuostatų, pagal kurias nacionalinis teismas privalėtų tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamosios pagrindinėje byloje, *ex officio* priteisti vartotojui atitinkamą prekės kainos sumažinimą.

30 Direktyvos 1999/44 3 straipsnyje, kurį reikia aiškinti atsižvelgiant į jos 11 straipsnio 1 dalį, tik įtvirtinta valstybių narių pareiga priimti reikalingas priemones, kad vartotojas galėtų veiksmingai įgyvendinti savo teises naudodamasis teisių gynimo priemonėmis, skirtomis atvejams, kai prekė turi trūkumų. Kaip pažymėjo generalinė advokatė išvados 25 punkte, šioje direktyvoje nenurodyta tvarka, pagal kurią galima ginti šias teises teisme.

31 Todėl, nesant Sąjungos teisės nuostatų šioje srityje, procesinę tvarką, skirtą užtikrinti teisių, kurias vartotojai kildina iš Direktyvos 1999/44, apsaugą, savo vidaus teisės sistemose vadovaudamosi procesinės autonomijos principu nustato valstybės narės. Tačiau ši tvarka neturi būti mažiau palanki nei ta, kuri taikoma panašioms vidaus situacijoms (lygiavertiškumo principas), ir dėl jos neturi tapti

praktiškai neįmanoma ar pernelyg sudėtinga įgyvendinti Sąjungos teisės sistema suteiktas teises (veiksmingumo principas) (šiuo klausimu žr. 2013 m. vasario 21 d. Sprendimo *Banif Plus Bank*, C-472/11, 26 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

32 Dėl lygiavertiškumo principo reikia pažymėti, kad Teisingumo Teismo turimoje bylos medžiagoje nėra duomenų, galinčių kelti abejonių dėl Ispanijos proceso teisės nuostatų suderinamumo su šiuo principu.

33 Iš tiesų iš bylos medžiagos matyti, kad šios nuostatos taikomos neatsižvelgiant į tai, ar teisė, kuria remdamasis vartotojas pareiškė ieškinį, kildinama iš Sąjungos teisės, ar iš nacionalinės teisės.

34 Kiek tai susiję su veiksmingumo principu, reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką kiekvieną atvejį, kai kyla klausimas, ar dėl nacionalinės procesinės nuostatos Sąjungos teisės taikymas tampa neįmanomas ar pernelyg sudėtingas, reikia nagrinėti atsižvelgiant į šios nuostatos svarbą visame procese, į proceso eigą ir jo ypatumus įvairiose nacionalinėse instancijose (2012 m. birželio 14 d. Sprendimo *Banco Español de Crédito*, C-618/10, 49 punktas ir 2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Aziz*, C-415/11, 53 punktas).

35 Nagrinėjamu atveju iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad, pirma, pagal Civilinio proceso kodekso 216 ir 218 straipsnius nacionalinis teismas gali atsižvelgti tik į ieškovo reikalavimus, išdėstytus ieškinyje, ir, antra, pagal to paties kodekso 412 straipsnio 1 dalį ieškovas negali keisti ieškinio dalyko vykstant procesui.

36 Be to, pagal šio kodekso 400 straipsnį ieškovas neturi teisės pareikšti naujo ieškinio dėl reikalavimų, kuriais bent papildomai galėjo remtis ankstesnėje byloje. Remiantis *res judicata* principu, toks ieškinys būtų nepriimtinas.

37 Todėl iš šių argumentų matyti, kad Ispanijos proceso sistemoje vartotojas, teisme reikalaujantis tik nutraukti pirkimo-pardavimo sutartį, visiškai netenka galimybės pasinaudoti teise į atitinkamą kainos sumažinimą, įtvirtinta Direktyvos 1999/44 3 straipsnio 5 dalyje, jei bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas nusprendžia, kad prekės trūkumas nedidelis, išskyrus atvejus, kai prašymas sumažinti kainą buvo pateiktas papildomai.

38 Šiuo klausimu vis dėlto svarbu konstatuoti, kad, atsižvelgiant į šios procesinės tvarkos eigą ir ypatumus, toks atvejis turi būti laikomas mažai tikėtinu, nes yra didelė rizika, kad atitinkamas vartotojas nepateiks papildomo reikalavimo, kuriuo, be to, siektų mažesnės apsaugos nei pagrindiniu reikalavimu, dėl itin griežtai įtvirtintos pareigos pateikti tuos reikalavimus vienu metu arba dėl to, kad nežino arba nesuvokia savo teisių apimties (pagal analogiją žr. minėto Sprendimo *Aziz* 58 punktą).

39 Tokiomis aplinkybėmis konstatuotina, kad tokia procesinė tvarka, kai nacionalinis teismas negali *ex officio* pripažinti vartotojo teisės į atitinkamą prekės kainos sumažinimą, nors vartotojas negali nei patikslinti pirminio reikalavimo, nei pareikšti naujo ieškinio tuo klausimu, gali pakenkti vartotojų apsaugos, kurią siekė nustatyti Sąjungos teisės aktų leidėjas, veiksmingumui.

40 Iš tiesų Ispanijos sistema iš principo reikalauja, kad vartotojas numatytų prekės trūkumo teisinio kvalifikavimo, kurį galiausiai turi atlikti kompetentingas teismas, rezultatus, todėl vartotojui suteikiama apsauga neatitinka tos, kuri užtikrinta Direktyvos 1999/44 3 straipsnio 5 dalimi. Juo labiau kad, kaip pagrindinėje byloje, tokia analizė yra itin sudėtinga, o kvalifikavimas galiausiai priklauso nuo bylą nagrinėjančio teismo atlikto tyrimo.

41 Tokiomis aplinkybėmis, kaip pažymėjo generalinė advokatė išvados 31 punkte, konstatuotina, kad neatrodo, jog pagrindinėje byloje nagrinėjamos Ispanijos teisės nuostatos atitinka veiksmingumo principą, nes dėl jų vykstant vartotojų inicijuotiems teismo procesams dėl pristatytos prekės neatitikimo pirkimo-pardavimo sutarčiai tampa neįmanoma arba pernelyg sudėtinga vartotojams taikyti apsaugą, kurią jiems siekiama suteikti Direktyva 1999/44.

42 Tai konstatavus pažymėtina, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, kokios nacionalinės teisės normos taikytinos jo nagrinėjamam ginčui, ir pagal savo jurisdikciją atlikti visus veiksmus atsižvelgdamas į visą vidaus teisės sistemą ir taikydamas joje pripažintus aiškinimo metodus, kad būtų užtikrintas Direktyvos 1999/44 3 straipsnio 5 dalies veiksmingumas ir priimtas ja siekiamą tikslą atitinkantis sprendimas (šiuo klausimu žr. 2012 m. sausio 24 d. Sprendimo *Dominguez*, C-282/10, 27 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

43 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti, kad Direktyva 1999/44 aiškintina taip, kad ja draudžiamos valstybės narės teisės normos, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, pagal kurias tuo atveju, kai vartotojas, turintis teisę reikalauti atitinkamai sumažinti pirkimo-pardavimo sutartyje nurodytą prekės kainą, teisme reikalauja tik nutraukti sutartį, o to padaryti negalima, nes prekės trūkumas nedidelis, bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas negali *ex officio* sumažinti kainos, nors minėtas vartotojas negali nei patikslinti pirminio reikalavimo, nei pareikšti naujo ieškinio tuo klausimu.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

44 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

1999 m. gegužės 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 1999/44/EB dėl vartojimo prekių pardavimo ir susijusių garantijų tam tikrų aspektų reikia aiškinti taip, kad ja draudžiamos valstybės narės teisės normos, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, pagal kurias tuo atveju, kai vartotojas, turintis teisę reikalauti atitinkamai sumažinti pirkimo-pardavimo sutartyje nurodytą prekės kainą, teisme reikalauja tik nutraukti sutartį, o to padaryti negalima, nes prekės trūkumas nedidelis, bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas negali *ex officio* sumažinti kainos, nors minėtas vartotojas negali nei patikslinti pirminio reikalavimo, nei pareikšti naujo ieškinio tuo klausimu.

Parašai.